

โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประกันคุณภาพการศึกษา

Model of Quality Management Competency for Basic School Directors in Educational Quality Assurance

พัฒนชิตา กนกพงษ์เสถียร¹, ทวีศิลป์ กุลนภาดล² และ อภิธีร ทรงบัณฑิตย³

Phanchita Kanokphongsathian¹, Taweasil Koolnaphadol² and Apitee Songbundit³

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

Email: ¹phanchita.kn@gmail.com

Received January 22, 2022; **Revised** February 9, 2022; **Accepted** May 15, 2022

Abstract

The purposes of this research are as follows: (1) to synthesize the components of quality management competency for basic school directors in educational quality assurance; and (2) to create a model of quality management competency for basic school directors in educational quality assurance. This study employed mixed-method research. The qualitative research methodology was a focus group discussion with 14 key informants, who were selected by purposive sampling method and consisted of educational administrators, educational directors, and teachers responsible for quality assurance in schools. In terms of the quantitative research methodology, the sample group for the quantitative approach consisted of 345 school directors and teachers in schools by determining the sample size using the Rule of Thumb and a multi-stage random sampling method. The research instruments were open-ended questions to guide group discussions and the questionnaires. The statistics used for analyzing the data were content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis. The findings of this research were as follows: (1) quality management competency for basic school directors in educational quality assurance consisted of twenty competencies; and (2) The competency factors for the quality management competency for basic school directors in educational quality assurance consisted of five elements: (1) ethical leadership competency (2) conceptual competency (3) quality management process competency (4) organization mobility competency and (5) digital competency.

Keywords: Quality Management Competency; Basic School Directors; Educational Quality Assurance

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์สมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา และ 2) เพื่อสร้างโมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่ม ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 14 คน การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา จำนวน 345 คน ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎแห่งความชัดเจน และโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นคำถามปลายเปิดที่ใช้เป็นแนวทางการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา มีจำนวน 20 สมรรถนะ และ 2. องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสมรรถนะการบริหารคุณภาพ 5 ด้าน คือ 1) สมรรถนะด้านผู้นำเชิงจริยธรรม 2) สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) สมรรถนะด้านกระบวนการบริหารคุณภาพ 4) สมรรถนะด้านการขับเคลื่อนองค์การ และ 5) สมรรถนะด้านดิจิทัล

คำสำคัญ: สมรรถนะการบริหารคุณภาพ; ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน; การประกันคุณภาพการศึกษา

บทนำ

การบริหารคุณภาพ (Quality Management) เป็นเครื่องมือการบริหารสากลที่โดดเด่นและใช้กันแพร่หลาย หรือที่เรียกว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management: TQM) เริ่มจากแนวคิดเรื่องการควบคุมคุณภาพที่เน้นการใช้สถิติข้อมูลด้านเทคนิค และพัฒนามาเป็นปรัชญาการบริหาร (Sawatsringkarn, 2016) การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรเกิดขึ้นและพัฒนาในสหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันตก และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวมายังประเทศญี่ปุ่น ส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่นมีรูปแบบการบริหารคุณภาพเป็นตัวอย่างที่ดีที่ได้รับความนิยมไปทั่วโลก องค์การในปัจจุบันต่างให้ความสำคัญกับการบริหารคุณภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นกระบวนการดำเนินงานด้านคุณภาพทั้งหมดอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายที่สนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการ Juran (2003) กล่าวถึง การบริหารคุณภาพ (Quality Management) ว่าเป็นกระบวนการในการบ่งชี้และบริหารกิจกรรมต่างๆ ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ด้านคุณภาพขององค์กร ส่วน Deming (1982) ได้กล่าวถึง การบริหารคุณภาพว่าเป็นกระบวนการที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องเน้นคุณภาพทั่วทั้งองค์กร รวมถึงลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กร

การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) เป็นแนวคิดที่เริ่มต้นจากวงการธุรกิจและวงการอุตสาหกรรม โดยที่วงการศึกษานำมาใช้เพื่อการบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพขององค์การทางการศึกษา (Department of Curriculum and Instruction Development, 2002) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2018) ได้อธิบายถึง การประกันคุณภาพการศึกษา (Educational Quality Assurance) ว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานของสถานศึกษาว่ามีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ องค์ประกอบระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา ใช้ผลประเมินเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพในวงจรการพัฒนาใหม่ต่อเนื่อง

ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในระบบประกันคุณภาพการศึกษา เป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาที่จะสามารถบันดาลให้การปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาเกิดขึ้นได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนในกระบวนการ เพราะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำ ที่จะชี้แนะ สั่งการ และวางกรอบทิศทางการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนสถานศึกษาที่เป็นไปตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ ผู้บริหารยุคใหม่มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษาตามแนวการบริหารใหม่ มีปรัชญา แนวคิด วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และวิธีการทำงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีทักษะและกระบวนการบริหารที่ครบวงจร (PDCA) ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (Sudhammo, 2014) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการจัดการศึกษา เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่เรียกว่าสมรรถนะ (competency) ซึ่งเป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรส่งผลไปสู่การพัฒนาองค์กร สถานศึกษาจึงพยายามนำสมรรถนะมาใช้เป็นปัจจัยในการบริหาร ผู้บริหารเป็นตัวแทนผู้นำของสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จ โดยเป็นผู้มีบทบาทหลักที่ปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จอย่างโดดเด่นกว่าผู้อื่นในการดำเนินงานโดยเฉพาะต่อผู้ได้บังคับบัญชาและต่อผลงานของส่วนรวม ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดัน กระตุ้น และบริหารจัดการให้ครูผู้สอน นักเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย (Thongkaew, 2007)

การบริหารสถานศึกษาให้มีมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่จำเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และมีสมรรถนะการบริหารคุณภาพ และจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่าสมรรถนะการบริหารคุณภาพมีความสำคัญกับทางธุรกิจ ทำให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพขององค์กรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะการบริหารคุณภาพก็สามารถดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน จากความสำคัญดังกล่าวการทราบองค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพเพื่อกำหนดกรอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ จึงมีความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานความรู้ของคุรุสภา

และจากการศึกษาประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ในสาระความรู้ยังไม่มีรายละเอียดการกำหนดสมรรถนะการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา และด้วยผู้บริหารมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรไม่ชัดเจน สถานศึกษายังไม่ได้นำหลักการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม กระบวนการบริหารคุณภาพจะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและความเชี่ยวชาญทางการบริหารคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีสมรรถนะการบริหารคุณภาพในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร เพื่อดำเนินการให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งในการนำสมรรถนะผู้บริหารคุณภาพไปใช้ในเชิงนโยบายเกี่ยวกับระบบการบริหารคุณภาพของสถานศึกษาที่กำหนดให้มีสมรรถนะ การบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

จากความสำคัญที่กล่าวมาทำให้ทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาให้มีมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยหลักที่จำเป็นคือสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และมีสมรรถนะการบริหารคุณภาพ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิจัยศึกษาสมรรถนะการบริหารคุณภาพในภาคธุรกิจ Martin et al. (2019) แนะนำคำศัพท์ที่อิงตามสมรรถนะในการอธิบายสมรรถนะทั่วไปของงานบริหารคุณภาพในองค์กรและสร้างกรอบสมรรถนะเพื่อให้เข้าใจถึงสิ่งที่จำเป็นในการเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารคุณภาพ และ GU Ping & WANG De-long (2015) วิเคราะห์สมรรถนะพื้นฐานที่สำคัญและมาตรฐานของตำแหน่งบุคลากรการบริหารคุณภาพ สมรรถนะการบริหารคุณภาพมีความสำคัญกับทางธุรกิจ ทำให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพขององค์กรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะการบริหารคุณภาพก็สามารถดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน การทราบองค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพเพื่อกำหนดกรอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ มีความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานความรู้ของคุรุสภา

บทความวิจัยนี้นำเสนอ การศึกษาการสังเคราะห์สมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา และสร้างโมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสานวิธี เพื่อให้ได้โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารคุณภาพดังกล่าวเป็นสารสนเทศพื้นฐานให้หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์สมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา
2. เพื่อสร้างโมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การศึกษาโมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 14 คน

ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3,457 คน (Rayong Primary Educational Service Area Office 1, 2021) (Rayong Primary Educational Service Area Office 2, 2021) (ควรมีอ้างอิงแหล่งข้อมูล)

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา จำนวน 345 คน ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) และโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ระหว่างเดือนเมษายน – ธันวาคม พ.ศ. 2564

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

Spencer & Spencer (1993) ได้ให้ความหมายของ สมรรถนะ ว่าเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์ และ/หรือการมีผลงานที่โดดเด่นกว่าในการทำงาน หรือสถานการณ์นั้น อีกทั้งยังได้อธิบาย รายละเอียดของสมรรถนะว่า เป็นคุณลักษณะพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ แรงจูงใจ (Motive) คุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Trait) แนวคิดส่วนตัว (Self-concept) ความรู้ (Knowledge) และ ทักษะ (Skills)

McClelland (1973) ซึ่งกล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในแต่ละบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้ บุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ

Rothwell & Dubois (2004) ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะได้ใกล้เคียงกันนั่นคือ โดยมองว่าสมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานของบุคคล (An Underlying Characteristics of An Employee) ได้แก่ แรงกระตุ้น (Motive) ลักษณะ (Trait) ทักษะ (Skill) ภาพลักษณ์ (Selfimage) บทบาททางสังคม (Social Role) องค์ความรู้ (Body of Knowledge) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ในการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในการทำงาน

Shermon (2004) มองว่า “สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะ พื้นฐานของบุคคลซึ่งสร้างผลงานที่ดีในงาน (Job) บทบาท (Role) หรือ สถานการณ์ (Situation) และอธิบายเพิ่มเติมว่าสมรรถนะมีความหมายเป็น 2 นัยที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ประการแรก กล่าวถึงความสามารถของบุคคลที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานใน ขอบข่ายที่สัมพันธ์กัน และประการที่สองเป็นการกำหนดว่าอะไรคือความต้องการของบุคคล สำหรับการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

Boyatzis (1991) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในของบุคคล แรงจูงใจ บทบาททางสังคมหรือการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะ หรือ องค์ความรู้ที่บุคคลต้องนำมาใช้

Sirimai (2012) ได้สรุปความหมายของสมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะ ความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานหรือกระทำ สิ่งต่าง ๆ ได้ตามมาตรฐานและส่งผลให้องค์กรดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามวัตถุประสงค์ ประสบ ความ สำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ซึ่งสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และลักษณะอื่น ๆ ที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ ในองค์กร

สรุปได้ว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ ทักษะ และมีความรู้เกี่ยวกับตนเองที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารคุณภาพ

Martin et al. (2019) ได้กล่าวว่ามีการศึกษาเชิงประจักษ์เพียงไม่กี่ครั้งที่มุ่งเน้นไปยังสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารคุณภาพทำได้จริง โดยมีการศึกษาน้อยลงในเรื่องที่ยังมุ่งเน้นไปยังสิ่งที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบริหารคุณภาพนั้นคือสมรรถนะของการบริหารคุณภาพ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำคำศัพท์ที่อิงตามสมรรถนะในการอธิบายสมรรถนะทั่วไปของงานบริหารคุณภาพในองค์กรและสร้างกรอบสมรรถนะเพื่อให้เข้าใจถึงสิ่งที่จำเป็นในการเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารคุณภาพ อ้างอิงจาก การออกแบบกรณีศึกษาเชิงคุณภาพแบบหลายกรณีที่รวมเอาองค์กรขนาดใหญ่ของสวีเดนสี่แห่งที่คัดเลือกและสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการคุณภาพที่กำหนดไว้ นำเสนอกรอบสมรรถนะในการจัดการคุณภาพที่ประกอบด้วยมิติสมรรถนะในการบริหารคุณภาพหลักสี่ประการ ได้แก่ มิติสมรรถนะของบุคลากร มิติสมรรถนะวิธีการและกระบวนการ มิติสมรรถนะเชิงแนวคิด และมิติสมรรถนะตามบริบท

GU Ping & WANG De-long (2015) กล่าวว่า การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบสมรรถนะมีมาก แต่มีการศึกษาน้อยเกี่ยวกับรูปแบบสมรรถนะของบุคลากรด้านการบริหารคุณภาพในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาในประเทศและเริ่มเข้าสู่ความเจริญรุ่งเรืองของการวิจัยในด้านบุคลากรการบริหารคุณภาพ การวิจัยและวิเคราะห์ความสามารถและสมรรถนะบุคคลที่มีสมรรถนะด้านประสิทธิภาพที่ยอดเยี่ยมในบทบาทหรือการปฏิบัติงาน การสร้างรูปแบบสมรรถนะการบริหารคุณภาพปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ การกำหนดองค์ประกอบสมรรถนะของบุคลากรการบริหารคุณภาพ มีหลายวิธีในการกำหนดองค์ประกอบความสามารถได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด การสัมภาษณ์เหตุการณ์พฤติกรรม การสัมภาษณ์เหตุการณ์ พฤติกรรม ทำให้มองย้อนกลับไปและบอกเล่าเรื่องราวโดยการสัมภาษณ์ในการปฏิบัติงานที่สำคัญและมีประสิทธิภาพสูงในเวลาเดียวกันให้มากที่สุดเพื่อเป็นแนวทางของการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและความคิดต่าง ๆ ของพวกเขาตลอดทั้งเหตุการณ์ การศึกษานี้ใช้การสัมภาษณ์เหตุการณ์เชิงพฤติกรรมเพื่อสำรวจผู้สัมภาษณ์โดยตรงและผู้สัมภาษณ์ทางอ้อม สร้างรูปแบบด้วยการวิเคราะห์และเรียงลำดับ รูปแบบสมรรถนะการบริหารคุณภาพประกอบด้วยมิติข้อมูลระดับแรก 5 ตัว ได้แก่ พื้นฐานการควบคุมคุณภาพ การแก้ปัญหา ความมุ่งมั่นในการทำงานเป็นทีม ลักษณะทางศีลธรรม

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่าสมรรถนะการบริหารคุณภาพมีความสำคัญกับทางธุรกิจ ทำให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพขององค์กรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังไม่มีการศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพ ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะการบริหารคุณภาพจะสามารถดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-methodology research) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนใน 2 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

แหล่งข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน และครูผู้รับผิดชอบงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา จำนวน 7 คน ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นประเด็นคำถามที่ใช้เป็นแนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับร่างองค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสนทนากลุ่ม ผ่านระบบ Zoom Meeting กลุ่มที่ 1 วันที่ 13 กันยายน 2564 กลุ่มที่ 2 วันที่ 24 กันยายน 2564 เวลา 09.00-12.00 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ของสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

ประชากร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3,457 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา จำนวน 345 คน ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) และโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามโมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ ผลที่ได้จากการตอบจะเข้าสู่ระบบแบบ Real Time

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ขั้นตอนที่ 1

ผลการสังเคราะห์สมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้การสนทนากลุ่มของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 14 คน พบว่า สมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา มี 20 สมรรถนะ ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change management) การใช้ภาษา การสื่อสาร และความร่วมมือ (Language use, Communication and Cooperation) ความสามารถในการสอนงาน (Pedagogical abilities) แนวคิดการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา (Concepts of quality management and educational quality assurance) การสร้างเครื่องมือและวิธีการการบริหารคุณภาพ (Established tools and methods for quality management) มาตรฐาน ระบบการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา (Standards for Quality Management System and Educational Quality Assurance) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบริหารคุณภาพ (Data Analysis for Quality Management) การประมวลผลสารสนเทศ และการสร้างภาพข้อมูล (Information processing and visualisation) การให้ความสำคัญกับมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Focus on stakeholder perspectives) แนวทางการพัฒนาคุณภาพ (Developmental approach) สมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) ความเข้าใจแบบองค์รวมและเชิงกลยุทธ์ (Holistic and strategic understanding) ประสบการณ์และความรู้จากบริบทภายใน และบริบทภายนอกสถานศึกษา (Experience and knowledge from internal contexts and external contexts) ความสามารถในการปรับตัวตามบริบท (street smartness) (Contextual adaptability ('street smartness')) ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation ability) จรรยาบรรณวิชาชีพ (Professional ethics) การสร้างและพัฒนาทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Team Building and Development) วัฒนธรรมองค์กรคุณภาพ (Quality Corporate Culture) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) และการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ (Self and professional development)

การสร้างโมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ของสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา จากการวิจัยเชิงปริมาณ ในขั้นตอนที่ 2

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

1. การทดสอบความเหมาะสม ความเพียงพอและแมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งพิจารณาจากสถิติทดสอบค่า คือ ค่า KMO and Bartlett's test โดยดูค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy) ที่มีค่ามาก (เข้าใกล้หนึ่ง) ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่า KMO and Bartlett's test of Sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy	.978
Bartlett's test of sphericity Approx. Chi-Square	31924.206
df	4005
sig	0.000

จากตาราง 1 พบว่า จากการทดสอบสถิติ KMO มีค่าเท่ากับ .978 แสดงว่าตัวแปรสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้ง 20 ตัวแปร มีจำนวนเพียงพอและมีความเหมาะสมในการใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเพื่อสกัดตัวแปรให้เหลือตัวแปรประกอบที่สำคัญโดยการวิเคราะห์ด้วยวิธีสกัดองค์ประกอบ (Factors extraction) วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle component analysis: PCA) ด้วยการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal rotation) ด้วยวิธีวาร์แมกซ์ (Varimax rotation) โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ (Practically significant) มีค่าไอเกน (Eigenvalues) ที่มากกว่า 1 และมีตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบจำนวนตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปตามเกณฑ์ของไกเซอร์ ได้จำนวนองค์ประกอบและค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบ (Component)	Initial eigenvalues			Rotation sums of squared loadings		
	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (%) of variance	ค่าความแปรปรวนสะสม ร้อยละ (Cumulative)	ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (%) of variance	ค่าความแปรปรวนสะสม ร้อยละ (Cumulative)
1	51.101	56.778	56.778	15.272	16.969	16.969
2	2.821	3.134	59.913	11.987	13.318	30.287
3	2.242	2.491	62.404	11.420	12.689	42.976
4	1.475	1.639	64.042	7.596	8.440	51.416
5	1.424	1.583	65.625	6.244	6.938	58.354
6	1.197	1.330	66.955	5.294	5.882	64.236
7	1.065	1.183	68.138	3.119	3.466	67.702
8	1.042	1.158	69.297	1.435	1.594	69.297

จำนวนองค์ประกอบ (component) และค่าความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) เท่ากับ 1 พบว่า มี 8 องค์ประกอบ และองค์ประกอบที่ 1-8 สามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมทั้งหมดได้เท่ากับร้อยละ 69.297

สำหรับองค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1-5 นั้นผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติมีค่าไอเกน มากกว่า 1 และมีตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบจำนวนตั้งแต่ 3 ตัวแปร ขึ้นไป

องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 มี 21 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 มี 17 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 มี 14 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 มี 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 มี 5 ตัวแปร ส่วนตัวแปรที่เหลือไม่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณา 26 ตัวแปร ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading)
1	สมรรถนะด้านผู้นำเชิงจริยธรรม	21	0.510-0.718
2	สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์	17	0.507-0.629
3	สมรรถนะด้านการกระบวนกรบริหารคุณภาพ	14	0.511-0.645
4	สมรรถนะด้านการขับเคลื่อนองค์การ	7	0.516-0.718
5	สมรรถนะด้านดิจิทัล	5	0.596-0.763
รวม		64	0.507-0.763

โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสมรรถนะการบริหารคุณภาพ 5 ด้าน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบหลัก	สมรรถนะย่อย
สมรรถนะการบริหารคุณภาพ	สมรรถนะการบริหารคุณภาพ
1. สมรรถนะด้านผู้นำเชิงจริยธรรม (ethical leadership competency)	1.1 จรรยาบรรณวิชาชีพ 1.2 การสร้างและพัฒนาทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ 1.3 วัฒนธรรมองค์กรคุณภาพ 1.4 การเสริมสร้างพลังอำนาจ 1.5 การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ
2. สมรรถนะด้านมโนทัศน์ (conceptual competency)	2.1 การประมวลสารสนเทศและการสร้างภาพข้อมูล 2.2 การให้ความสำคัญกับมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2.3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพ 2.4 ความเข้าใจแบบองค์รวมและเชิงกลยุทธ์ 2.5 ประสบการณ์และความรู้จากบริบทภายใน และบริบทภายนอกสถานศึกษา
3. สมรรถนะด้านกระบวนการบริหารคุณภาพ (quality management process competency)	3.1 แนวคิดการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา 3.2 การสร้างเครื่องมือและวิธีการการบริหารคุณภาพ 3.3 มาตรฐาน ระบบการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา
4. สมรรถนะด้านการขับเคลื่อนองค์กร (organization mobility competency)	4.1 การบริหารการเปลี่ยนแปลง 4.2 การใช้ภาษา การสื่อสาร และความร่วมมือ
5. สมรรถนะด้านดิจิทัล (digital competency)	5.1 สมรรถนะดิจิทัล

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัยเรื่อง โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าสมรรถนะการบริหารคุณภาพ ที่ได้มาจากการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้การสนทนากลุ่ม มาใช้ในการศึกษาในการรวบรวมความคิดเห็นที่เป็นฉันทามติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้สมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา 20 สมรรถนะ เมื่อเทียบกับกรอบแนวคิดแล้วพบว่าสมรรถนะการบริหารคุณภาพที่มีส่วนคล้ายคลึงกับ Martin et al. (2019) 14 ด้าน ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้ภาษา การสื่อสาร และความร่วมมือ ความสามารถในการสอนงาน แนวคิดการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา การสร้างเครื่องมือและวิธีการการบริหารคุณภาพ มาตรฐาน ระบบการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบริหารคุณภาพ การประมวลสารสนเทศและการสร้างผลงาน มุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แนวทางการพัฒนาคุณภาพ สมรรถนะดิจิทัล ความเข้าใจแบบองค์รวมและเชิงกลยุทธ์ ประสบการณ์และความรู้จากบริบทภายใน และบริบทภายนอกสถานศึกษา และ ความสามารถในการปรับตัวตามบริบท สมรรถนะการบริหารคุณภาพที่มีส่วนคล้ายคลึงกับ GU Ping & WANG De-long (2015) 15 ด้าน ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้ภาษา การสื่อสาร และความร่วมมือ แนวคิดการบริหารคุณภาพและการประกัน

คุณภาพการศึกษา การสร้างเครื่องมือและวิธีการการบริหารคุณภาพ มาตรฐาน ระบบการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารคุณภาพ การประมวลสารสนเทศและการสร้างผลงาน แนวทางการพัฒนาคุณภาพ สมรรถนะดิจิทัล ความเข้าใจแบบองค์รวมและเชิงกลยุทธ์ ประสบการณ์และความรู้จากบริบทภายใน และบริบทภายนอกสถานศึกษา ความสามารถในการปรับตัวตามบริบท ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และวัฒนธรรมองค์กรคุณภาพ

2. สมรรถนะการบริหารคุณภาพที่พบเพิ่มเติมหลังจากการสนทนากลุ่ม 3 ด้าน ได้แก่ การสร้างผู้นำและพัฒนาทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และการพัฒนาตนเอง และเพื่อนร่วมวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Martin et al. (2019) ได้ศึกษาการอบสมรรถนะในการบริหารคุณภาพ: สสำรวจสมรรถนะที่จำเป็นการบริหารคุณภาพ พบว่า กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์สมรรถนะในการบริหารคุณภาพของ Miles & Huberman (1994) ผลการวิจัย ได้องค์ประกอบมิติสมรรถนะการบริหารคุณภาพ เพิ่มขึ้น คือ พบมิติที่สี่ที่ได้รับเพิ่มเติมจากกรอบแนวคิดเดิม ได้แก่ 1) มิติด้านสมรรถนะของบุคลากร 2) มิติด้านวิธีการและกระบวนการ 3) มิติด้านสมรรถนะเชิงแนวคิด และ 4) มิติด้านสมรรถนะตามบริบท

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบโมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบหลักสมรรถนะการบริหารคุณภาพ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะด้านผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership Competency) องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะด้านมนทัศน์ (Conceptual Competency) องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะด้านกระบวนการบริหารคุณภาพ (Quality Management Process Competency) องค์ประกอบที่ 4 สมรรถนะด้านการขับเคลื่อนองค์กร (Organization Mobility Competency) และองค์ประกอบที่ 5 สมรรถนะด้านดิจิทัล (Digital Competency) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีสมรรถนะการบริหารคุณภาพในการจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ สมรรถนะการบริหารคุณภาพที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี ครอบคลุมทั้งในด้านความรู้ ทักษะ พฤติกรรมการแสดงออกที่เป็นคุณลักษณะสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Honda & Potipitak (2020) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 มีจำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ ด้านความรู้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการพัฒนาทีมงาน ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง และด้านการบริหารบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tiewtoy (2008) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพนักงาน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการนำองค์กร เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ ธรรมชาติของผู้บริหาร การใช้องค์กรเป็นคู่แข่ง การสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร และการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง และโมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษายังมิได้มีการทดสอบหรือการนำไปทดลองใช้ประเมินกับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจริง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองใช้เพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงเพื่อให้มีความถูกต้อง เพียงตรง และใช้ได้เหมาะสมต่อไป

สรุปผล

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์สมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้การสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 14 คน พบว่า สมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา 20 สมรรถนะ ดังนี้ 1. การบริหารการเปลี่ยนแปลง 2. การใช้ภาษา การสื่อสาร และความร่วมมือ 3. ความสามารถในการสอนงาน 4. แนวคิดการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา 5. การสร้างเครื่องมือและวิธีการการบริหารคุณภาพ 6. มาตรฐาน ระบบการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา 7. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหารคุณภาพ 8. การประมวลสารสนเทศและการสร้างภาพข้อมูล 9. การให้ความสำคัญกับมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 10. แนวทางการพัฒนาคุณภาพ 11. สมรรถนะดิจิทัล 12. ความเข้าใจแบบองค์รวมและเชิงกลยุทธ์ 13. ประสบการณ์และความรู้จากบริบทภายใน และบริบทภายนอกสถานศึกษา 14. ความสามารถในการปรับตัวตามบริบท 15. ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม 16. จรรยาบรรณวิชาชีพ 17. การสร้างและพัฒนาทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ 18. วัฒนธรรมองค์กรคุณภาพ 19. การเสริมสร้างพลังอำนาจ และ 20. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ได้โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสมรรถนะการบริหารคุณภาพ 5 ด้าน ดังนี้ 1. สมรรถนะด้านผู้นำเชิงจริยธรรม 2. สมรรถนะด้านมนทัศน์ 3. สมรรถนะด้านกระบวนการบริหารคุณภาพ 4. สมรรถนะด้านการขับเคลื่อนองค์การ และ 5. สมรรถนะด้านดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบหลักของสมรรถนะการบริหารคุณภาพ 5 ด้าน ที่ได้แนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำกรอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อไปสร้างมาตรฐาน กำหนดตัวชี้วัดในการเป็นผู้นำบริหารงานด้านการบริหารคุณภาพ มอบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรในโอกาสต่อไป

1.2 โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบหลักของสมรรถนะการบริหารคุณภาพ 5 ด้าน และคำอธิบายสมรรถนะย่อยการบริหารคุณภาพ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

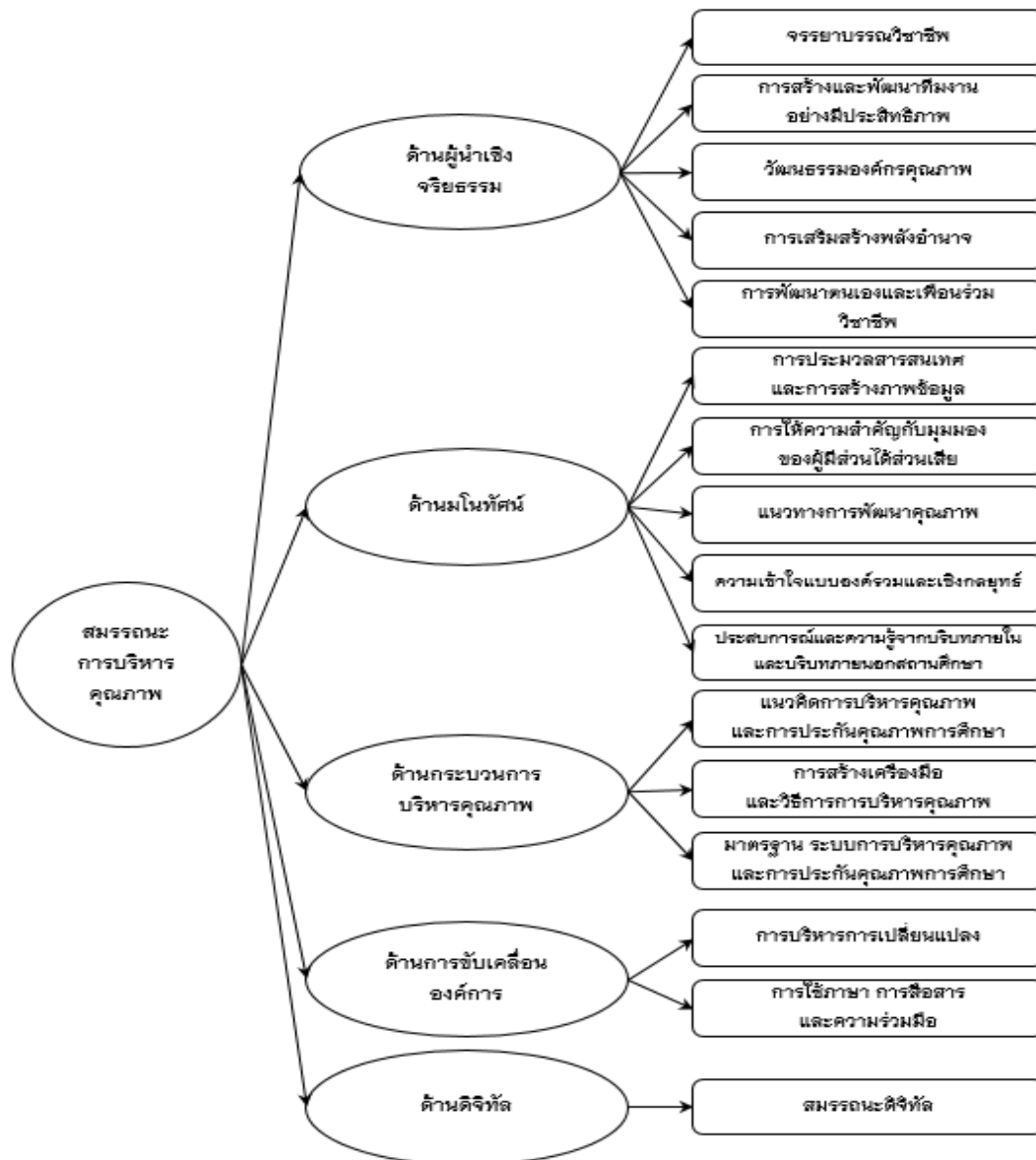
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือประเมินสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือวิจัยหลักสูตรการอบรมพัฒนา

2.2 ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการ (need assessment) การพัฒนาสมรรถนะแต่ละสมรรถนะ การบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือวิจัยหลักสูตรการอบรมพัฒนา

องค์ความรู้ใหม่

โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

การวิจัยนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามการทบทวนวรรณกรรมที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นมาใหม่ ซึ่งหน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อสมรรถนะการบริหารคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

References

- Boyatzis, R..E. (1991). *The Competent Manager: A Model for Effective Performance*. John Wiley & Son.
- Deming, W. E. (1982). *Quality Productivity and Competitive Position*. Massachusetts Institute of Technology.
- Department of Curriculum and Instruction Development. (2002). *Internal Quality Assurance: Framework and Implementation*. Kurusapa.
- GU Ping., & WANG De-long. (2015). Research on Building the Quality Management Competency Model. *International Conference on Management Science & Engineering*, 1208–1214.
- Hona, P., & Potipitak, P. (2020). A Competency Development Model of School Administrators for Thailand 4.0. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal (GTHJ)*, 26(1), 111–119.
- Juran, J. M. (2003). *Juran of Leadership for Quality*. Free Press.
- Martin, J., Elg, M.H., Gremyr, I., & Wallo, A. (2019). Towards a Quality Management Competence Framework: Exploring Needed Competencies in Quality Management. *Total Quality Management & Business Excellence*, 32(4), 359–378. DOI:10.1080/14783363.2019.1576516
- McClelland, D. C. (1973). Testing for Competence Rather than for “Intelligence”. *American Psychologist*, 28(1), 1–14. <https://doi.org/10.1037/h0034092>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis, An Expanded Sourcebook* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Office of the Basic Education Commission (OBEC). (2018). *Guidelines for Quality Assessment in Early Childhood, Basic Education and Special Education Level*. OBEC. <https://bet.obec.go.th/index/?p=8081>
- Rayong Primary Educational Service Area Office 1. (2021). *Information Systems Management for Educational Institutions*. <https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?AreaCODE=2101>.
- Rayong Primary Educational Service Area Office 2. (2021). *Information Systems Management for Educational Institutions*. <http://ita.rayong2.go.th/>
- Rothwell, W. J., & Dubois, D. D. (2004). *Competence-based Human Resource Management*. Davies-Black.

- Sawatsaringkarn, P. (2016). *Encyclopedia of Administration and Management*. HR Training and Consulting Company Limited.
- Shermon, G. (2004). *Competencies Based Hrm. A Strategis Resource for Competencies Mapping*. Tata McGraw-Hill.
- Sirimai, K. (2012). *Guidelines for Enhancing Competency System in Human Resources Development*. Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.
- Spencer, L. M., & Spencer, S.M. (1993). *Competence at Work: Models for Superior Performance*. John Wiley & Sons.
- Sudhammo, S. (2014). The Role of Executives in Education Quality Development. *Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU*, 1(1), 89–102. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/download/143128/105961/>
- Thongkaew, T. (2007). *Competency: Principles and Praticce*. Suan Dusit University.